

činil nějaký rozdíl co do času nabytí takového práva, protože účel, jehož zákonodárce chtěl dosáhnout, je stále týž, jak byl shora vyložen. Bylo tedy svrchu uvedenou otázku zodpovědět, jak se stalo.

Čís. 7760.

Není opozděním a neúplným splněním vyrovnání podle § 57 vyr. ř. v doslovu čl. III. zák. ze dne 26. dubna 1923, čís. 99 sb. z. a n., přihodilo-li se dlužníku při plnění omluvitelné nedopatření.

(Plenární rozhodnutí z 9. února 1928, Pres. 761/27.)

D ů v o d y:

V poradách a rozhodnutích nejvyššího soudu byla odporujícím si způsobem řešena otázka, zda předpis § 57 vyr. ř. v doslovu čl. III. zákona ze dne 26. dubna 1923, čís. 99 sb. z. a n. platí také, když opozdění neb neúplnost dlužníkovy placení má svůj původ v pouhém omylu neb nepatrném a omluvitelném nedopatření. Kladně odpovídají na tuto otázku rozhodnutí Rv I 237/25, Rv I 467/26, Rv I 607/26, Rv I 767/26, Rv I 854/26, Rv I 1044/26, Rv I 1577/26, Rv I 1644/26, Rv I 1719/26, Rv I 1752/26, Rv I 25/27, záporně Rv I 1015/24 (č. 4077 sb. n. s.), Rv I 1849/24 (č. 4602 sb. n. s.) a Rv II 163/27. Sesílený senát nejvyššího soudu, jemuž jeho první prezident předložil spor, aby docíleno bylo jednoty v rozhodování, usnesl se na právní větě shora uvedené. Podle svého doslovu váže § 57 vyr. ř. v nové úpravě na holou skutečnost opozděného neb neúplného splnění vyrovnání tytéž právní účinky jako na odsouzení dlužníka pro podvodný úpadek, totiž nicotnost vyrovnání. Zkušenost učí, že tohoto předpisu zneužívají jednotliví věřitelé tím, že vykořisťují své vědomosti o omylu neb nedopatření, přihodivším se dlužníkovi, vynucují od něho plné zaplacení a zjednávají si tak proti ostatním věřitelům zákonem zakázané zvláštní výhody. Nedbají, že nicotnost vyrovnání nastává ipso iure a pro všechny věřitele, že se tedy dlužník již neúplným neb opozděným placením jednomu věřiteli vrací pravidelně ve stav předluženosti neb aspoň nezpůsobilosti k placení, jenž byl podmínkou vyrovnacího řízení, že jest pak pod trestní sankcí povinen ihned ohlásit konkurs a nesmí platit již žádný dluh, ba ani vyrovnací kvoty, a že tím jest zmařen účel vyrovnání nejenom na škodu dlužníka, nýbrž i na škodu všech věřitelů a mimo to i třetích osob, zaručivších se za splnění vyrovnání. Při tom dovolávají se, aby doličili zmatečnost vyrovnání, i takových nepatrných omylů neb nedopatření dlužníkových, které v obyčejném poctivém obchodním styku zůstávají pravidelně nepovšimnuty, jež dlužníci mohou a jsou ochotni napravit, ba i takových, které již byly napraveny. Tak bylo žalováno na úplné zaplacení vyrovnané pohledávky jenom proto, že se dlužníkovi při vypočítávání splatné kvoty přihodil omyl o několik haléřů, že nesprávně vypočítal dlužné úroky, že spoléhaje na dosavadní zvyklost srazil si se

zaslané vyrovnací kvoty poštovně, nebo nepřipočetl k ní poplatek za doručení, že se omylem opozdil při placení lhůty o jeden den, ač prodlení omluvil, že v den splatnosti lhůty, určený vyrovnáním, odeslal teprve peníze poštou ze svého bydliště, ač dluh byl splatným v bydlišti věřitelově. Zastánci názoru, že i při takových nedopatřeních nastávají účinky stanovené v § 57 vyr. ř., poukazují jednak na doslov zákona, jenž nerozeznává, proč nebylo včas neb úplně placeno, zda se tak stalo zaviněním dlužníka, či bez jeho viny, zda nechtěl neb nemohl platiti, či se mu přihodilo nedopatření, jednak, a to především, na materialie k novele ze 26. dubna 1923, čís. 99 sb. z. a n., totiž důvodovou zprávu k vládnímu návrhu (tisk 3972 šestého zasedání poslanecké sněmovny) a zprávu ústavně-právního výboru (tisk 1603 sedmého zasedání senátu). Ale tyto důvody nemohou býti uznány za dostatečné. Novelisovaný § 57 vyr. ř. v pouhém svém doslovu: »Totéž platí, nesplní-li dlužník v čas a plně potvrzeného vyrovnání« nerozeznává ovšem, v jaké míře a z jakého důvodu dlužník nesplnil vyrovnání v čas a plně. Tím není však dotčena otázka, má-li, či nesmí býti přihlíženo k právním zásadám obecně platným. Doslovem samým není se jich dovoláno, nejsou však ani vyloučeny. Návor, že podle materialíí bylo úmyslem zákonodárce, aby bez ohledu na všeobecné právní zásady nastala zmatečnost vyrovnání pro všechny věřitele vždy a bez jakékoliv výjimky při sebe nepatrnějším a omluvitelnějším prodlení dlužníkově, nemá v nich opory. Podstatnou pro výklad úmyslu zákonodárcova jest důvodová zpráva ku vládnímu návrhu, neboť týž byl přijat poslaneckou sněmovnou i senátem beze změny. Táž zdůrazňuje úvodem jako vůdčí myšlenku vyrovnacího řádu snahu smířiti dva zájmy, jednak zachováti hospodářskou existenci dlužníkovu hmotnou obětí věřitelů, ne však větší, než vyžaduje sanování dlužníka, jednak zajistiti věřitelům touto jejich obětí výhodu pokračovati v hospodářských stycích s dlužníkem. Důvodová zpráva sama to jmenuje »vhodným kompromisem mezi zájmy dlužníkovými a zájmy věřitelů«. S tohoto hlediska byla vzhledem ku »spekulaci četných dlužníků, kteří se snaží vyrovnáním zbaviti se z valné části svých platebních povinností«, zvýšena nejmenší přípustná kvota na 35%, splatných nejdéle do dvou let. Tím měla býti spravedlivě omezena oběť uložená věřitelům. Šlo pak ještě o to, jak zajistiti splnění vyrovnání dlužníkem. To se stalo dodatkem k § 57 vyr. ř. Vyrovnací řád neměl dosud účinného opatření proti nedbalému neb zlovolnému dlužníku; nesplnil-li vyrovnání včas a plně, neměl věřitel jiného na vybranou, než donucovati dlužníka žalobou a exekucí k plnění toho, k čemu se zavázal, tedy jen vyrovnací kvoty. Jistými byly věřiteli jen ztráty, nejistými zůstaly výhody, tyto byly zůstaveny nespolehlivé vůli dlužníka. Dodatek k § 57 vyr. ř. měl působiti na vůli dlužníka pohružkou zmatečnosti vyrovnání, nesplní-li je v čas a plně. Nic jiného nelze vyčísti ze stručného odůvodnění navrženého dodatku. Není důvodu domýšleti se, že když vyrovnací řád nedostřelil, novelou chtělo býti přestřeleno, a vyrovnání mělo býti prohlášeno zmatečným také tehdy, když se dlužníku přihodilo při plnění nedopatření, jež se v pravidelném ob-

chodním styku všeobecně promíjí, když dlužník může a jest ochoten je napravit bez jakékoliv újmy věřitelovy. Zpráva ústavně-právního výboru senátu nezměňuje nic ani na navrženém a poslaneckou sněmovnou již přijatém doslovu nového předpisu, ani na důvodové zprávě. Zdůrazňuje sice jako důvod doplňku, že jím má býti »zaručeno naprosté splnění vyrovnání«, ale zaručeným zůstane n a p r o s t é splnění i tenkrát, připustí-li se náprava omluvitelného nedopatření. Zpráva pokračuje: »Rozumí se samo sebou, že zmatečnost tato opodstatněna jest již tím okamžikem, jakmile třebas prvá splatná lhůta nebyla zachována.« Věta zdá se býti naprosto přesnou, ale zpráva utěšuje se v řádcích bezprostředně následujících nejen tím, že případů, v nichž dlužníku nelze na nevčasném a neúplném splnění přičísti viny, bude poskrovnu, nýbrž dodává, »že jednak mnohému věřiteli okolnosti dotyčné budou známy, jednak vyhlášení konkursu, které v případě nesplnění vyrovnání nastati může, uskutečňuje se teprve návrhem zvláštním«, a končí: »Ovšem působiti bude možnost konkursu s dalšími důsledky, zejména trestními, vždy jistým způsobem donucovacím.« Nemyslitelno, že by tím co jiného chtělo býti a bylo řečeno, nežli, že zmatečnost potvrzeného vyrovnání přes opožděné nebo neúplné plnění nastati nemusí, že vadnost plnění jest zhojitelna shovívavostí věřitele neb plněním dodatečným, že si i jinak věřitelé mohou věc rozmysliti až do podání návrhu na vyhlášení konkursu, a že úmysl zákona sluší spatřovati v pohrůžce možnosti konkursu a jeho dalších, zejména trestních důsledků. Ani obsah této zprávy nedokazuje tedy vůli zákonodárce, aby otázka, kdy není potvrzené vyrovnání splněno včas a plně, a následkem toho ničí se neúprosně a ipso iure všecken výsledek jiné snahy zákonodárcovy a dlouhého, nákladného a pracného vyrovnacího řízení, byla řešena přesně podle doslovu zákona bez ohledu na všeobecné právní zásady. Všeobecná právní pravidla, jichž nutno užiti i při výkladu § 57 vyr. ř., jsou obsažena v předpisech §§ 1297, 1388, 242, 914 a 879 obč. zák. a čl. 282 obch. zák. Nehledíc ke znalcům, neukládá zákon nikomu mimořádnou píli a bedlivost, podle § 1297 obč. zák. a čl. 282 obch. zák. spokojuje se s takovou píli a bedlivostí, jež odpovídají průměrným schopnostem obyčejného člověka neb řádného obchodníka. Jelikož nedopatření se může přihoditi i lidem a obchodníkům nejzdatnějším a nejbedlivějším, tím více lidem schopností průměrných, nemohou býti na ně uvalovány těžší následky, než zájmy třetích osob nutně vyžadují. Důsledně ustanovuje § 1388 obč. zák. právě pro vyrovnání, že zřejmé početní omyly nemají býti nikomu na škodu, ani na prospěch, a v § 242 obč. zák. jest totéž pravidlo vysloveno pro všechna nedopatření. V naprostém souhlasu s těmito zásadami ustanovuje i § 419 c. ř. s., že písemní a početní chyby a jiné podobné nesprávnosti rozsudku mohou býti kdykoliv napraveny. Nyní, když třetí dílčí novelou byla zásada cti a víry prohlášena pro výklad smluv za právní pravidlo (§ 914 obč. zák.), a úmluvy přičící se dobrým mravům za neplatné (§ 879 obč. zák.), nemůže býti ani s tohoto hlediska uznáno za právně přípustným, aby omluvitelné, beze škody věřitele napravitelné a snad dokonce již napravené nedopatření dlužní-

kovo bylo pokládáno za neúplné neb opožděné splnění vyrovnání. Nepoměr mezi takovým nedopatřením jako příčinou a mezi úplným zničením vyrovnání, jež postihuje mimo dlužníka též všechny věřitele a mimo to po případě i rukojmí, jest tak nesmírný, že nelze uplatňování takových nedopatření srovnati s pravidly poctivého vzájemného styku a dobrých mravů. Tím jest právní věta v čele uvedená odůvodněna.

Čís. 7761.

Fiduciář není oprávněn, by sám nakládal s podstatou jmění stíženého fideikomisární substitucí; to může fiduciář činiti jen spolu s fideikomisárním substitutem.

Smír, uzavřený s fiduciářem ohledně peněžité pohledávky, na němž se nesúčastnil zákonný zástupce nezl. fideikomisárního substituta a jenž nebyl ohledně tohoto nezletilce schválen opatrovnickým soudem, není podle § 7 ex. ř. titulem způsobilým k tomu, by na jeho základě byla povolena exekuce vnucenou dražbou nemovitosti, stížené fideikomisární substitucí.

(Rozh. ze dne 9. února 1928, R I 44/28.)

Soud první stolice povolil exekuci vnucenou dražbou nemovitosti, rekursní soud exekuční návrh zamítl. Důvody: Na základě dluhopisu, schváleného opatrovnický ohledně nezletilého Ericha G-a bylo pro vymáhajícího věřitele pro jeho peněžitou pohledávku vloženo zástavní právo na nemovitost. Podle knihovního stavu jest vlastníkem nemovitosti Frieda G-ová, již jest nezl. Erich G. substituován jako poddědic. Žalobou Ck III 183/27 uplatnil vymáhající věřitel svá práva pouze proti Friedě G-ové. Smír uzavřený dne 23. března 1927 mezi stranami nebyl schválen ani pozůstalostně ani opatrovnický. Tímto smírem není tudíž zjedнан exekuční titul proti Erichu G-ovi. Frieda G-ová není neobmezenou vlastníkem nemovitosti, jsouc omezena substitučním závazkem ve prospěch nezl. Ericha G-a. Nemohou proto býti exekučním titulem směřujícím proti Friedě G-ové dotčena práva nezl. Ericha G-a, což by nastalo dražbou nemovitosti. Exekuce, směřující pouze proti Friedě G-ové, může a smí postihnouti jediné její věcná práva, tudíž pouze její obmezené vlastnictví (§§ 608 a 613 obč. zák.). Tím však nesmí býti porušena práva poddědiců. Vzhledem k tomu jest exekuce dražbou nemovitosti nepřipustnou.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Jak již v rozhodnutí čís. 4721 a 6412 sb. n. s. dovozeno, není fiduciář podle § 613 obč. zák. oprávněn, by sám nakládal s podstatou jmění stíženého fideikomisární substitucí; to může fiduciář činiti jen spolu s fideikomisárním substitutem. V případě, o nějž jde, bylo sice právo